

Naczelną Dyрекcyję Archiwów Państwowych dla wszystkich szczebli archiwów państwowych w Polsce. Archiwa kościelne dotychczas odczuwały brak tych formularzy. Obecnie zostanie on w dużej mierze usunięty. Na skutek tego nastąpi pożądana unifikacja w dziedzinie porządkowania oraz inwentaryzacji wszystkich archiwów krajowych, tak państwowych jak i kościelnych. Formularze i druki, o których mowa, są następujące: 1) Karta zespołu, 2) Karta zbioru (kolekcji), 3) Archiwalna karta inwentarzowa (na kartonie), 4) Inwentarz zespołu (zbioru) akt (razem z niezbędnymi rubrykami), 5) Formularz kwerendy w archiwum. Po formularze te można się zgłaszać do biura Ósrodka ABMK.

S. MARIA L. JĘDRZEJCZAK NM

Z ARCHIWUM DIECEZJALNEGO WE WŁOCŁAWKU.

PIERWSZA SESJA NAUKOWA POŚWIĘCONA OPRACOWANIU DZIEJÓW DIECEZJI WŁOCŁAWSKIEJ

Diecezja włocławska nie posiada dotychczas swej historycznej monografii. Ogólny dorobek historiograficzny na ten temat wypowiada się dotąd czterema niekompletnymi pracami: ks. Stanisława Chodyńskiego¹, Andrzeja Tomczaka² i ks. Stanisława Librowskiego³. Obecnie przygotowanie takiej monografii zdaje się przybierać realniejsze kształty. Oto bowiem, w porozumieniu z ordynariuszem diecezji, księdzem biskupem prof. drem Antonim Pawłowskim i przy jego poparciu, dyrektor miejscowego Archiwum Diecezjalnego, ks. doc. dr Stanisław Librowski, jednocześnie kierownik katedry nauk pomocniczych historii na Wydz. Teol. KUL i członek Sekcji Demografii Historycznej Komitetu Nauk Demograficznych PAN, zorganizował właśnie sesję naukową poświęconą temu problemowi.

Spotkanie odbyło się, w obecności ks. biskupa Pawłowskiego, w gmachu Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku, w pracowni naukowej profesorów tegoż zakładu, 9 czerwca 1967 r. Zebraniu przewodniczył rektor Seminarium, ks. mgr Leon Dębowski. W sesji wzięli udział zaproszeni pisemnie przez jej inicjatora aktualni i potencjalni historycy tutejszej diecezji: ks. prał. dr Walenty Patykiewicz, dyrektor Archiwum Kurii Diecezjalnej w Częstochowie, badacz głównie terytorium wieluńskiego dawnej diecezji kujawsko-kaliskiej, ks. mgr Feliks Gruse, proboszcz i dziekan wło-

¹ [Ks. S. Chodyński] X. S. Ch.: Włocławska diecezja. [W:] *Encyklopedia kościelna*. T. 32. Płock 1913 s. 55—80.

² A. Tomczak: Kancelaria biskupów włocławskich w okresie księgi wpisów (XV—XVIII w.). Toruń 1964. *Roczn. TNTor.* R. 69. Z. 3 (s. 17—54: Organizacja biskupstwa włocławskiego).

³ Ks. S. Librowski: Wizytacje diecezji włocławskiej. Cz. 1: Wizytacje diecezji kujawskiej i pomorskiej. T. 1: Opracowanie archiwalno-źródłoznawcze. Z. 1: Wstęp ogólny do wizytacji. *Arch. Bibliot. kośc.* T. 8: 1964 (s. 13—103: Diecezja kujawska i pomorska). — Tenże: Diecezja włocławska oraz jej wkład w życie Kościoła i Narodu. *Kron. Diec. włocł.* T. 49: 1966 nr 11/12 s. 265—274.

ławski, redaktor miesięcznika *Kronika Diecezji Włocławskiej*, ks. mgr Stefan Szczebblewski, wykładowca historii Kościoła w Seminarium Duchownym we Włocławku, ks. mgr Stanisław Kosiński, nauczający tegoż przedmiotu w Seminarium Duchownym Księży Salezjanów w Łądzie n. Wartą, ks. mgr Bolesław Majdak, pełniący podobne funkcje w Seminarium Duchownym Księży Orionistów w Zduńskiej Woli, ks. dr Marian Janowski, prob. parafii Babiak w pow. kolskim, ks. prob. Józef Zelazek z Chełmc w pow. kaliskim a także: s. Maria (Laurencja) Jędrzejczak z Archiwum Diecezjalnego we Włocławku i s. mgr Krystyna (Teofana) Lange, przedstawicielka diecezjalnego zgromadzenia Sióstr od Niepokalanej Marii. Nie przybyli zaproszeni: ks. Zygmunt Tyburski, dyrektor Biblioteki Seminarium Duchownego we Włocławku (z powodu przewlekłej choroby), ks. mgr Marian Marguż, prob. parafii Niewiesz w pow. poddębickim oraz s. Irena (Jolanta) Zdrojewska z registry Kurii Diecezjalnej we Włocławku (z powodu czasowego pobytu z dala od Włocławka).

Porządek zebrania był następujący: 1) powitanie obecnych przez Przewodniczącego sesji, 2) wprowadzenie do spotkań, 3) referat, 4) dyskusja, 5) przemówienie Księdza Biskupa i 6) wolne wnioski.

Otwierając właściwą sesję, ks. Librowski przedstawił cel i zadania niniejszego i następnych seminariów historycznych, poświęconych dziejom tutejszej diecezji. Zakomunikował on, że zebrani na razie nie będą tworzyć żadnego stowarzyszenia. Przepuszczalnie zostanie ono zawiązane w przyszłości, najprawdopodobniej przy Archiwum Diecezjalnym we Włocławku, jako głównej bazy źródłowej do historii tegoż biskupstwa, z odpowiednim statutem czy regulaminem, i otrzyma nazwę Grono Miłośników Historii Diecezji Włocławskiej. Do czasu ukonstytuowania się zamierzonego towarzystwa i odbycia pierwszych wyborów do jego zarządu sporadycznymi spotkaniami naukowymi kierować będzie ks. Librowski, a sprawozdania z zebrań przygotowuje do druku s. Jędrzejczak. Zasadniczym zadaniem zebranych i tych, którzy w przyszłości powiększą liczbę uczestników następnych sesji, ma być opracowanie ważniejszych a dotąd nie napisanych prac analitycznych dotyczących dziejów diecezji włocławskiej, a potem dokonanie syntezy monograficznej o tutejszym biskupstwie w jego granicach historycznych. Mówca zapewnił zgromadzonych, że zarówno Archiwum Diecezjalne, jak też Biblioteka Seminaryjska chętnie udostępnią piszącym potrzebne im materiały. Przygotowane prace autorzy powinni zgłaszać do redaktora *Kroniki Diecezji Włocławskiej*, która ma być równomiernie wypełniona materiałami aktualnymi i historycznymi. Ażeby chętnym, w ich liczbie także historykom-amatorom, ułatwić przygotowywanie podobnych prac, organizator sesji obiecał wygłosić na kolejnych zebraniach szereg potrzebnych odczytów o tematyce bibliograficzno-metodycznej. Poza dzisiejszym byłyby to następujące jeszcze referaty: 1) *Plan monografii historycznej parafii N.*, 2) *Plan monografii historycznej klasztoru N.*, 3) *Jak prowadzić kronikę parafii?*, 4) *Jak prowadzić kronikę klasztoru?*, 5) *Samoistna bibliografia historyczna diecezji włocławskiej*, 6) *Bibliografia historyczna diecezji włocławskiej zawarta w Kronice Diecezji Włocławskiej*, 7) *Bibliografia historyczna diecezji włocławskiej znajdująca się w innych wydawnictwach i czasopismach*, 8) *Rękopiśmienna historiografia diecezji włocławskiej w Archiwum Diecezjalnym*, 9) *Rękopiśmienna historiografia diecezji włocławskiej w zbiorach obcych*, 10) *Najnowsze podręczniki metodologii historii w języku polskim*. Następane spotkania odbywałyby się w odstępach półrocznych.

Z kolei ks. Librowski wygłosił odczyt pt. *Plan dwutomowej monografii historycznej diecezji włocławskiej*. Referat był bardzo wyczerpujący. Poglębiły go komentarze i dygresje prelegenta. Jak wskazuje sam tytuł referatu, monografia została przewidziana jako praca dwutomowa. Tom 1 ma ująć przeszłość i organizację biskupstwa pod względem rzeczowym, a 2 — w aspekcie biograficznym. Tom 1, rozłożony na 14 rozdziałów, zamierza przedstawić: początek, rozwój i granice diecezji, jej organizację terytorialną, zarząd biskupstwa, kolegiaty, prepozytury, parafie, duchowieństwo w ogólności, diecezjan, duszpasterstwo, szkolnictwo pozakościelne, zakony, innowierców, instytucje kulturalne, wreszcie rolę diecezji w Kościele i państwie. Ponieważ omawiany odczyt jest poniżej drukowany w całości, odsyłam tamże Czytelników po dalsze szczegóły. Na zakończenie referatu prelegent zaznaczył, że urzeczywistnienie przedstawionego planu jest od dawna jego celem, do którego będzie konsekwentnie zmierzał. Niemniej, kto by z uczestników sesji pragnął włączyć się do współpracy, może wziąć pewne jego partie do wykonania. W ten sposób zamierzone dzieło nabrałoby cech autorstwa zbiorowego.

Po przerwie, w czasie której gospodarz Seminarium, ks. rektor Dębowski podejmował gości kawą, przystąpiono do ożywionej dyskusji nad referatem. Zabierali głos księża: Patykiewicz, Gruse, Janowski, Kosiński, Majdak, Szczeblewski. Ks. redaktor Gruse nawoływał do szybszego działania, gdyż pragnęby otrzymywać więcej materiału historycznego do *Kroniki Diecezji Włocławskiej*. Dyskusja pozwoliła prelegentowi na uzupełnienie jeszcze pewnych podziałów w jego planie.

Protector historycznych prac diecezjalnych, ks. biskup Pawłowski wyraził w swym przemówieniu zadowolenie z odbycia pierwszego zebrania. Również i on nalegał pod adresem organizatora sesji do przyśpieszenia prac pisarskich. W tym celu radził wspomnianemu ograniczyć plan monografii do granic obecnej diecezji włocławskiej oraz zainteresować sprawą wszystkich historyków w kraju, którzy zajmowali się kiedyś i nadal pracują nad przeszłością tutejszego biskupstwa. W odpowiedzi Księdzu Biskupowi ks. Librowski obiecał poszerzyć grono uczestników następnych spotkań naukowych, atoli z drugiej strony bronił ujęcia monografii w odniesieniu do historycznych granic diecezji.

W wolnych wnioskach nawiązywano do wypowiedzi dyskusyjnych, przedstawiano możliwości wydawnicze, najwięcej zaś nalegano na potrzebę ciągłości i stałości podjętej dzisiaj akcji naukowej.

Po zakończeniu sesji Przewodniczący jej dziękował wszystkim za przybycie i czynny udział w zebraniu, a następnie zaprosił uczestników zamiejscowych na obiad do refektarza profesorskiego w Seminarium.
